

M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem

Vitsord 8: Eleven utvärderar olika sätt att använda pengar och lösningar i anknytning till konsumtion och berättar om hur hens konsumtionsbeslut inverkar på andra människor och miljön.

Innehållsområden:

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet

I4 Ekonomisk verksamhet

Mångsidiga kompetensområden som kan förstärkas med uppgiften

K3 Vardagskompetens

Instruktioner för läraren	2
Instruktioner för eleven.....	4
Bedömning	5

Instruktioner för läraren

Målet med uppgiften är att i enlighet med mål M8 *förstå grunderna i penninganvändning och konsumtionsval samt öva på färdigheter som anknyter till dem*. Dessutom lär sig eleven att uppfatta hur olika värderingar, perspektiv och syften påverkar samhället (M6).

Uppgiften beräknas räcka tre lektioner, och dessutom kräver uppgiften att eleverna arbetar hemma. Hemma utför de en individuell uppgift som sedan behandlas i skolan. Efter behandlingen övergår man till att arbeta i grupper. Uppgiften förutsätter ett besök i skolans närbutik. Om det inte är möjligt att gå till butiken ingår det tillämpningstips i anvisningarna. Läraren kan använda uppgiften i sin helhet eller endast utnyttja delar av den med beaktande av den egna elevgruppen och deras åldersnivå.

Lektionerna i uppgiften kan hållas i sträck till exempel i slutet av perioden eller under perioden med lämpliga mellanrum. Före man går till butiken lönar det sig att diskutera konsumtionsval och till exempel gå igenom miljömärkena. När man diskuterar miljömärken är det bra att ha ett sådant perspektiv att eleverna inte utsätts för ångest på grund av den egna familjens konsumtionsval. Därför använder ingen de produkter som den egna familjen använder i uppgiften, utan eleverna gör sina val själva. Miljömärken är till exempel Nordiska Miljömärket Svanen, Fairtrade-märket, Nyckelflaggan, EU:s ekomärke EU-lövet samt olika märken som berättar om att en produkt är inhemsk, såsom Mat från eget land, Gott från Finland och Rent inhemskt.

Instruktioner för uppgiften stegvis:

1. Hemma -> [Uppföljningskompendium – Penninganvändning och konsumtionsval](#)
 - a. Eleven följer i 3 dagar med vad hen äter till frukost (alternativt till mellanmål eller kvällsmål).
 - i. Det lönar sig inte att följa upp middagen eller lunchen.
 - b. Eleven gör en lista på de råvaror/produkter som ingår i hens frukost. Samma produkt behöver inte skrivas två gånger. Här behöver man inte skriva ner produktens varumärken.

2. I skolan kan eleverna arbeta ensamma, i par eller i grupp. För mindre elever rekommenderas par- eller grupparbete.

- a. Eleverna sammanställer tillsammans en lista enligt de produkter som används för frukost.
 - i. Det lönar sig att ställa produkterna i någon slags ordning, t.ex. mjölkprodukter som en egen grupp. Det gör det lättare att handla.
 - ii. Listorna kan sammanställas i ett häfte så att man kan fundera på ordningen. De kan skrivas ner på butiksblanketten på förhand så att det inte tar tid i butiken.

3. I butiken fyller man i Butiksblankett – Penninganvändning och konsumtionsval ensam eller i samma grupper

- a. Eleverna söker upp sina produkter i butiken och antecknar uppgifter om dem.
 - i. Produktens namn, varumärke, pris och kilopris skrivs ner.
 - ii. Om det finns flera motsvarande produkter i butiken ska eleverna motivera sitt val (pris, utseende, bekant produkt, miljömärke el.dyl.). **Man kan fundera på motiveringar på förhand i skolan till exempel under föregående lektion.**
- b. Om det inte är möjligt att gå till butiken kan man utföra uppgiften genom att utnyttja webbutiker. Detta förutsätter att man har tillgång till exempel till datorer eller surfplattor.
 - i. Läraren kan styra eleverna till en viss webbutiks webbplats eller låta dem själva söka.
 - ii. Alternativt kan olika grupper/elever avsiktligt söka information via olika webbplatser.

4. I skolan arbetar man tillsammans med hela klassen.

- a. Tillsammans samlar man till exempel uppgifter på tavlan om på vilka grunder produkterna valdes under butiksbesöket.
- b. Tillsammans granskar man på vilka alla grunder produkterna valdes.
- c. Slutligen funderar man på hur vettiga motiveringarna är.

5. Bedömning av färdig varukorg Kvitto

- a. Läraren delar en bild av ett färdigt kvitto till eleverna elektroniskt eller på papper. Elevens uppgift är att bedöma varukorgens innehåll ur ett visst perspektiv och motivera om innehållet är bra, dåligt eller något däremellan.
- b. Uppgiften är mer utmanande om eleven ska utföra uppgiften ur flera synvinklar. Läraren kan använda sitt eget omdöme och välja perspektiv för elevens del eller låta eleven själv välja.
- c. Olika synvinklar kan till exempel vara:
 - i. *erbjudanden*
 - ii. *inhemska produkter*
 - iii. *läckerheter*
 - iv. *säsong*
 - v. *etisk konsumtion*
 - vi. *specialdiet*.

Instruktioner för eleven

1. [Uppföljningskompendium – Penninganvändning och konsumtionsval](#)
Läraren delar ut ett kompendium som är din läxa. Kompendiet ska fyllas i tre dagar i följd. Det lönar sig att skriva ner sakerna så fort du har ätit frukost.
Lärare, obs! Den nedre delen av kompendiet kan också ges som läxa eller göras under följande lektion.
2. **Arbeta ensam/i par/i grupp i skolan.**
I uppföljningskompendiets nedre del ska du skriva in de produkter som du har ätit till frukost. Sammanställ produkterna till en lista och ordna dem så att produkterna som finns på samma avdelning i butiken står efter varandra på listan. Exempel på avdelningar är grönsaker och frukter samt mjölkprodukter.
3. [Butiksblankett – Penninganvändning och konsumtionsval](#)
Du får en butiksblankett av din lärare. Skriv ner produkterna på förhand så att blanketten är klar för butiksbesöket.
4. **Uppgift i butiken självständigt/i par/i grupp. Fyll i resten av butiksblanketten omsorgsfullt.**
 1. Sök först efter alla likadana produkter på avdelningen. Ange hur många likadana produkter du hittar.
 2. Undersök produkterna och gör ditt val.
 3. Fyll i varumärke, pris, samt kilo- eller literpris i tabellen.
 4. Kom också ihåg att motivera varför du valde just denna produkt.

5. Färdig varukorg, [Kvitto](#)

Läraren ger dig en bild på en färdig varukorg. Din uppgift är att bedöma om innehållet i varukorgen är bra eller dåligt ur den synvinkel du valt.

Använd butiksblankettens motiveringar som hjälp och kom ihåg att motivera ditt svar noggrant!

KVITTO

GURKA, SPANIEN (1,60€ / KG)	0,55€
POTATIS, FINLAND (0,85€ / KG)	1,70€
JORDGUBB, SPANIEN 400G (7,25€ / KG)	2,90€
APELSIN, EGYPTEN (0,99€ / KG)	1,48€
AVOKADO, MEXIKO (6,95€ / KG)	1,50€
SOJAKROSS, 500G (7,00€ / KG)	3,50€
BANAN, RÄTTVIS HANDEL, PERU (1,99€ / KG)	0,50€
ÄGG FRÅN FRIGÅENDE HÖNS 6 ST.	1,50€
MALET KÖTT AV NÖT, 400G (9,73€ / KG)	3,89€
KÖTTMAKARONILÅDA 400G	2,80€
SPENATPLÄTTAR 400G	2,00€
LÄTTMJÖLK 1L	0,95€
HAVREDRYCK 1L	2,20€
PROTEINSTÄNG 45G	2,60€
MAJSFLINGOR 500G	2,20€
ROSTBRÖD 500G	1,20€
LÖSGODIS, ERBJUDANDE (7,95€/KG)	4,70€
LOKAL CHOKLAD 200 G	6,50€
CHIPS 350G	2,60€
COLA-DRYCK 1,5L	2,90€

SAMMANLAGT 48,17€

Bedömning

Bedömningen är riktad till en uppgift där eleven bedömer innehållet i en färdig varukorg. Om läraren inte genomför uppgiften kan hen bedöma motiveringarna på elevernas butiksblanketter och deras deltagande i den gemensamma diskussionen i skolan.

5	Eleven ger exempel på konsumtion och sparande. Hen har gett en motivering i uppgiften. Det finns ingen diskussion om konsekvenserna.
7	Eleven ger exempel på hållbar penninganvändning och effekterna av konsumtionsval. Hen har gett några motiveringar i uppgiften. Ämnet kunde dock ha fördjupats och gjorts mångsidigare.
8	Eleven utvärderar olika sätt att använda pengar och konsumtionslösningar samt berättar hur hens konsumtionsbeslut påverkar andra människor och miljön. I uppgiften har hen på ett mångsidigt sätt motiverat innehållet i varukorgen ur det perspektiv hen valt. Hen visar att hen förstår konsumtionens inverkan på miljön.
9	Eleven specificerar hur individens penninganvändning och konsumtion påverkar närmiljön, miljön och samhället. Hen har genomfört uppgiften ur flera synvinklar och förstår vikten av olika synvinklar. Hen visar att hen förstår konsumtionens inverkan på miljön och samhället.